

ขั้นตอนวิธีการทำ

๑. การเตรียมวัสดุ

๑.๑ ตัดต้นไผ่สีสุก เลือกไผ่ที่มีอายุประมาณ ๑ ปี สังเกตคือสีของลำต้นจะมีสีเขียวเข้ม ตัดมาทั้งต้น แล้วเลื่อยออกตามปล้องของไผ่ไผ่ ขนาดของปล้องไผ่ที่ยาวจะได้กระติบขนาดใหญ่ขึ้น

๑.๒ ขูดผิวไผ่ออกเพื่อให้ได้สีสน်สวยงาม และป้องกันคมเปลือกไผ่ไผ่บาดมือ

๑.๓. นำปล้องไม้ไผ่มาลนไฟเพื่อให้เนื้อไม้ไผ่มีความเหนียวมากขึ้น

๑.๔. ผ่าไม้ไปออกเป็นซีก เล็กลงเรื่อยๆ จนได้ขนาดประมาณ ๑ เซนติเมตร

๑.๕. ผ่าเยื่อไผ่ด้านในออกจนเหลือเนื้อไผ่ที่มีความหนาประมาณ ๒ มิลลิเมตร เพื่อจักตอก

๑.๖.จักตอก และชุดตอกให้เนียนเสมอกันทั้งสองด้าน

หมายเหตุ : ถ้าต้องการเก็บตอกไว้เพื่อสานภายหลัง ให้นำตอกไปผึ่งแดดประมาณ ๒ แดด หรือจนตอก
ไม่มีความชื้น จะสามารถเก็บตอกไว้ได้นานเป็นปี และยังสามารถป้องกันภาชนะที่สานนั้นไม่
ให้ขึ้นราอีกด้วย

๒.การสานตัวกระติบ

๒.๑ ใช้ตอก ๗ เส้น วางเป็นฐานเพื่อขึ้นลายสาน

๒.๒.เริ่มสานด้วยลายสองเวียน ๖ แถว ดังนี้

แถวที่ ๑ ยก ๑ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น

แถวที่ ๒ ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๑ เส้น

แถวที่ ๓ ข้าม ๑ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น

แถวที่ ๔ ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๑ เส้น

แถวที่ ๕ ยก ๑ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น

แถวที่ ๖ ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น ยก ๑ เส้น

๒.๓ หมุนตอกโดยหันด้านสั้นให้อยู่ขวามือ โดยแถวที่มี ๖ เส้นจะอยู่ด้านนอก แถวที่มี ๗ เส้นจะอยู่ด้านใน

๒.๔ สานตอกเส้นที่ ๘ โดย ข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น ข้ามเส้นตอกที่เหลือ (ลายสองเวียน) จะเห็นว่าเส้นตอกสลับกันเป็นรูป X สานเรื่อยไปจนได้ความยาวที่ต้องการหรือจนสุดความยาวของเส้นตอก

๒.๕ เมื่อได้ความยาวตามที่ต้องการแล้ว ม้วนปลายเข้าหากันโดยสังเกตดูลายให้ต่อเนื่องกัน แล้วสานส่วนหางให้ต่อกันด้วยการ ยก ๑ เส้น ข้าม ๒ เส้น

๒.๖ ผูกปลายด้านยาวไว้ก่อน แล้วสานด้านสั้นเพื่อม้วนขอบ

๒.๗ สานด้านสั้นเพื่อม้วนขอบ ดังนี้

๒.๗.๑ ยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น (ยก ๒ เส้นแถวบน ข้าม ๒ เส้นแถวล่าง) จนครบรอบวง

๒.๗.๒ (แถวบน) บิดเส้นบนสุดเข้าหาตัว สานข้าม ๒ เส้น ยก ๒ เส้น

๒.๗.๓ ยกตอก (แถวบน) ขึ้น ๕ เส้น แล้วดึงตอก (แถวล่าง) ๑ เส้น สานทับ (แถวบน) โดยสานข้าม ๒ เส้น ยก ๓ เส้น

ทำซ้ำในข้อ ๒.๗.๒ และ ๒.๗.๓ จนครบรอบวง จะเหลือตอก (แถวบน) ๕ เส้น

๒.๘ เก็บปลายตอก ๕ เส้นที่เหลือ โดยบิดเข้าหาตัวแล้วสอดเข้ากับลายตอก

๒.๙ ตัดปลายตอกให้เรียบร้อย

หมายเหตุ : สามารถพรมน้ำระหว่างสานเพื่อลดความลื่นของเส้นตอกจะทำให้สานได้ง่ายขึ้น

๒.๑๐ สานตอกด้านยาว ดังนี้

๒.๑๐.๑ สานลายสองยืน ด้วยการจับตอก (แถวล่าง) ๒ เส้น สานทับ (แถวบน)

โดยยก ๒ เส้น ข้าม ๒ เส้น สานลายสองยืนไปจนถึงใกล้จุดกึ่งกลางของเส้นตอก

๒.๑๐.๒ สานลายสองเวียน ๓ แถว ที่ช่วงจุดกึ่งกลางของเส้นตอกนี้ เพื่อเป็นจุดพับครึ่ง

หมายเหตุ : ลายสองเวียนตามข้อ ๒.๔ ส่วนที่แตกต่างคือ จุดกึ่งกลางนี้จะจับตอก (แถวบน) ๒ เส้น (แถวล่างจับ ๑ เส้น เหมือนเดิม)

๒.๑๐.๓ สานต่อด้วยการจับตอกสองเส้น (แถวบน ๒ เส้น แถวล่าง ๒ เส้น) สานขัดกันไปเรื่อย ๆ (ลายคุบเวียน) จนสุดเส้นตอกหรือได้ความยาวเท่ากับครึ่งแรก

๒.๑๐.๔ สานลายสองเวียน ๓ แถว เพื่อจบลาย และตัดปลายตอกให้เรียบร้อย

๒.๑๑ นำตัวกระติบชุบน้ำเพื่อให้พับได้ง่ายขึ้น และป้องกันไม่ให้ตอกหัก

๒.๑๒ พับทบเข้าด้านใน

๒.๑๓ พับขอบทั้งสองชั้น

๒.๑๔ ทำอีกหนึ่งชิ้นโดยให้เส้นรอบวงกว้างขึ้นเล็กน้อย (เพิ่มต่อประมาณ ๔ เส้น) เพื่อให้สามารถสวมครอบกันได้

๓. การสานฝากระติบ

๓.๑ ตอกที่ใช้ทำฝามีขนาดใหญ่และแข็งแรง ทำประกบกันสองชั้นเพื่อความแข็งแรง และป้องกันไม่ให้ข้าวเหนียวโดนลมโกรก

๓.๒ สานฝากระติบ ดังนี้

๓.๒.๑ ใช้ตอก ๖ เส้นสานขัดกัน

๓.๒.๒ สานตอกเข้าด้านในด้านละ ๒ เส้น โดยขัดกันทีละด้านไปเรื่อย ๆ (หากมองตอกเป็นคู่ขนาน จะได้ ๔ เส้นคู่ขนานที่ขัดกันสามแถว)

****กรณีกระติบใบใหญ่อาจแทรกตอกอีกด้านละ ๓-๔ เส้น****

๓.๒.๓ สานประกบกันสองชั้น โดยใช้ตอกหนึ่งเส้นเสียบเข้าไปในลายตอกก่อนแล้วจึงสานตามข้อ
๓.๒.๑-๓.๒.๒

หมายเหตุ : ทำฝากระติบอีก ๑ ชั้น สำหรับเย็บเข้ากับตัวกระติบทั้งสองชั้น

๔. การทำดินกระติบ

๔.๑ ใช้ก้านตาลแก่ผ่าครึ่ง โดยใช้ด้านที่เป็นฝั่งเปลือกแบน

๔.๒. ใช้เข่าตัดให้โค้งทั้งเส้น แล้วขดเข้าหากันเป็นวงกลม

๔.๓. นำไปตากให้แห้ง เพื่อให้ก้านตาลอยู่ตัวเป็นวงกลม

๔.๔. นำก้านตาลแห้งที่จะใช้ มาแช่น้ำประมาณ ๓๐ นาที แล้วชุบน้ำมันในออกตัดปลายเป็นรูปสามเหลี่ยม เพื่อความสวยงาม

๕. การประกอบกระติบ

๕.๑ วัดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของตัวกระติบ แล้วพับครึ่ง เพื่อทำวงเวียน สำหรับวาดฝา

๕.๒ ใช้ไม้ดอกหรือไม้ที่มีเนื้อนิ่มเพราะเมื่อใช้ตะปูตอกแล้วจะไม่แตก

๕.๓ วาดวงกลมที่สวนฝา และตัดตามแบบที่วาดไว้

๕.๔ ใส่ส่วนฝาที่ตัดเสร็จแล้วเข้ากับตัวกระติบ โดยวางไว้ระหว่างรอยพับขอบของชั้นนอกและชั้นในของตัวกระติบ

๕.๕ ใช้ด้ามมีดตอกรอยพับชั้นในเพื่อให้แนบกับส่วนฝาได้สนิท

๕.๖ เย็บฝากระติบ โดยใช้เชือกมัดรอบกระติบ ๓ รอบ จะทำให้ได้เชือกที่มีความยาวพอดีสำหรับการเย็บฝากระติบไม่สั้นหรือยาวไป และเย็บด้วยการด้นถอยหลัง (นับตอก ๖ ช่อง ถอย ๓ ช่อง)

หมายเหตุ : เย็บฝากระติบตามข้อ ๕.๑ – ๕.๖ กับกระติบทั้งสองชิ้น

๕.๗ นำดินกระติบที่เตรียมไว้มาวัดกับตัวกระติบชั้นที่มีขนาดเล็กกว่า เมื่อวัดดินกระติบจนได้ขนาดแล้ว
เจาะรูเพื่อเย็บให้เป็นรูปวงกลม

๕.๘ เย็บด้วยเชือกในลอนขนาด ๓ มิลลิเมตร เย็บลายใดก็ได้ตามต้องการ

๕.๙ เย็บตีนกระติบเข้ากับตัวกระติบขึ้นวัดไว้ตามข้อ ๕.๗

๕.๑๐ ทำหูกระติบ โดยสอดเชือกในลอนที่ขอบตัวฝาแล้วทำเป็นตัวหนอนด้านนอกฝั่งตรงข้ามกันไว้สำหรับร้อยสาย (กระติบอีกชิ้นหนึ่งที่จะเป็นชิ้นที่ครอบ)

๕.๑๑ เจาะตีนกระติบเพื่อร้อยสายที่โยงจากหูกระติบ มาร้อยที่ตีนกระติบเพื่อให้สามารถสะพายได้

